

Architectuur en architecten

Eric Bor &
Gijs Vorstman

Tussen 1920 en 1940 zijn in Nederland achthonderduizend woningen gebouwd. De nationale overheid had in 1920 het Premiebesluit t.b.v. particuliere bouw vastgesteld. Met behulp van de daaraan verbonden subsidies en onder invloed van de Amsterdamse School-stijl werd bij de bouw veel aandacht besteed aan traditionele bouwmaterialen. Vakmanschap stond in hoog aanzien.

Huizen nog steeds gewild

Een aanzienlijk deel van de zestienduizend woningen in Bussum is in die periode gebouwd. Kenmerkend voor deze periode is, dat er niet langer alleen voor de welgestelden werd gebouwd, maar ook voor mensen met een kleinere beurs. Niet langer verzezen er vooral grote villa's op grote kavels. Behalve de alleenstaande villa's kwamen er nu ook ensembles van twee- en drie-onder-een-kapwoningen op kleinere kavels. Bij de bouw was kwaliteit belangrijker dan kwantiteit. De huizen uit die periode zijn mede daardoor nog steeds zeer gewild.

Gebouwd in opdracht van woningbouwverenigingen

Al in 1914 bouwde de katholieke Woningbouwvereniging Sint Joseph de eerste door de Bussumse architect Gerrit Jan Vos ontworpen arbeiderswoningen van het St.-Josephpark, achter de Laarderweg en het Singel. Aan de overkant van de Laarderweg bouwde architect Herman Everts voor

dezelfde woningbouwvereniging aan beide zijden van de Koopweg zo'n vijftig arbeidershuizen en een badhuis.

Tussen 1916 en 1923 liet de Algemeene Arbeiders Bouwvereniging Bussum

Arbeiderswoningen aan de Koopweg (H. Everts)

(AABB) in de Godelindebuurtbuurt een kleine tweehonderd door Karel de Bazel ontworpen arbeiderswoningen verrijzen. De christelijke Woningbouwvereniging De Eendracht realiseerde aan het Oosterpad door Vos ontworpen arbeiderswoningen met kenmerken van de Amsterdamse School. Noemenswaardig is ook het grote project aan het Eendrachtspark van architect Tjeerd Kuipers, dat tussen 1923 en 1931 gestalte kreeg. Voor het eerst werd er

ook apart voor bejaarden gebouwd. In 1920 ontwierp Karel de Bazel het eerste bejaardenhuis in Bussum, de Godelindestichting aan de Huizerweg. Het moest al in 1923 worden uitgebreid.

Middenstandswoningen

In de Godelindebuurt werden door Jan Wilke, Karel de Bazel en anderen ontworpen middenstandswoningen gerealiseerd, die in krantenadvertenties werden aangeprezen als 'forensenwoningen'. Tegenwoordig heten ze in makelaarstaal hoek- of middenvilla's. Het waren ensembles van twee of drie woningen en rijtjeshuizen.

In delen van het Spiegel en vooral in het Brediuskwartier verschenen voor de beter gesitueerden villa's en ensembles, vaak van de hand van dezelfde architecten die tekenden voor de woningbouwverenigingen. Het Brediuskwartier is ontworpen door (aanvankelijk) Karel de Bazel en (later) Dirk Tersteeg. Het Bilderdijkpark en het Mouwtje zijn grotendeels rond bestaande afzandingsloten aangelegd.

De Adelheidstraat in de Godelindebuurt (K.P.C. de Bazel)

Het Oosterpad (G.J. Vos)

*Het Eendrachtspark
(T. Kuipers)*

Middenstands-
woningen aan de
Lothariuslaan (J. Wilke)

...en aan de Bellamylaan
(J. Negrijn)

Het Bilderdijkpark in
1928 (toen het nog
het Nieuwe Plantsoen
heette)

Bussumse architecten omstreeks 1923

Karel de Bazel (1869-1923) is de enige Nederlandse architect naar wie een gebouw is vernoemd: gebouw De Bazel aan de Vijzelstraat (nr. 32), waar het Stadsarchief van Amsterdam is gevestigd. Hij ontwierp niet alleen huizen, maar ook interieurs, meubels en glaswerk en (in 1909) het wiegje van prinses Juliana. Hij ontwierp al aan het begin van de 20ste eeuw het stratenplan van het Brediuskwartier. In het Godelindekwartier ontwierp hij de huizen aan de Adelheidstraat, Godelindestraat en de Godelindedwarsstraat.

Winkelpand aan de
Herenstraat 28
(J. Camman)

Johan Camman (1873-1952) ontwierp in 1900 het markante pand Herenstraat 34. Hij vestigde zich in 1905 in Bussum en ontwierp sindsdien talrijke huizen en winkelpanden in ons dorp. Nadat theater Concordia door brand in 1930 verloren was gegaan, ontwierp Camman het gebouw dat er nu nog steeds staat.

Herman Everts (1884-1964) was de zoon van gemeentearchitect J.F. Everts. Hij ontwierp veel villa's in het Spiegel, maar bijvoorbeeld ook villa Sonnehoeck aan Stargardlaan 1 en alle woningen en het voormalige Badhuis aan de Koopweg, in opdracht van de katholieke Woningbouwvereniging St. Joseph.

Villa Amby aan de Nieuwe 's-Gravelandseweg (H. Everts)

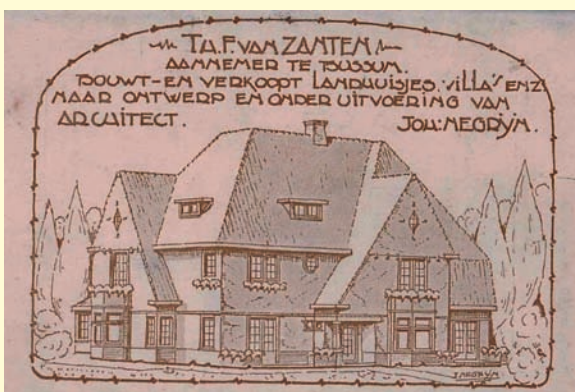
Cornelis Kruisweg (1868-1952) heeft talloze villa's en gebouwen in Bussum ontworpen, onder andere de voormalige Openbare Leeszaal en Bibliotheek aan de Generaal de la Reijlaan en het kerkje van de Nederlandsche Protestanten Bond, de tegenwoordige Majellakapel.

Tjeerd Kuipers (1857-1942) ontwierp tussen 1884 en 1928 maar liefst vijftig, voornamelijk gereformeerde kerken. Hij ontwierp in de jaren twintig de Wilhelminakerk, de sociale woningen aan het Eendrachtspark en de School met den Bijbel (Eendrachtspark 144, nu de Bommelburcht).

De voormalige Openbare Leeszaal en Bibliotheek aan de Generaal de la Reijlaan (C. Kruisweg)

Johan Negrijn (1886-1969) begon zijn carrière in 1918 als opzichter-tekenaar bij Cornelis Kruisweg. Hij ontwierp in de jaren twintig vooral veel huizen in het Brediuskwartier, maar later ook in alle andere wijken van Bussum. Heel markant is zijn dubbele woonhuis aan de Bilderdijklaan 1/ Brediusweg 36.

Advertentie uit 1923 voor 'landhuisjes, villa's enz' van de tekentafel van J. Negrijn

Gerrit Jan Vos (1863-1948) was directeur van de gemeentelijke Tekenschool en architect van talrijke beeldbepalende villa's in Bussum: onder andere villa Amalia aan het begin van de Meerweg, huize Edinoor (Parklaan 2 aan de Kom van Biegel) en waarschijnlijk ook de Tindalvilla. Een fraai ontwerp uit de jaren twintig is het pand aan de Isaac da Costalaan 22. Maar hij bouwde ook voor de katholieke Woningbouwvereniging St. Joseph en voor de christelijke Woningbouwvereniging De Eendracht.

*Isaac da Costalaan 22
(G.J. Vos)*

Jan Wilke (1892-?) was aanvankelijk verbonden aan het bureau van Karel de Bazel. Hij ontwierp talrijke woningen in het Brediuskwartier.

*Drie huizen onder
één kap, Jan
Toebacklaan 6-10
(J. Wilke, 1925)*